

Przedmiot: język polski

Czas trwania: 2x45 minut

Cele lekcji: zrozumienie roli pamięci o przeszłości i historii, poznanie instytucji Centropy, doskonalenie umiejętności analizy strony internetowej (odpowiedź na pytanie o jej adresatów, twórców, opis materiałów na niej zamieszczonych), doskonalenie umiejętności krytycznego korzystania z zasobów Internetu, poznanie elementów kultury żydowskiej.

Poziom nauczania: gimnazjum/ostatnie klasy szkoły podstawowej, pierwsza klasa szkoły średniej.

Dodatkowe uwagi: lekcja może być częścią większego cyklu lekcji, mających na celu bliższe poznanie różnorodnych kultur, narodowości i grup etnicznych.

Temat lekcji: Ocalić od zapomnienia... - kilka refleksji o pamięci,
wspomnieniach i polsko-żydowskiej historii.

1. Luźna dyskusja: próba odpowiedzi na pytania zadane przez nauczyciela (około 15 minut):

- Czy warto gromadzić wspomnienia, czy warto pamiętać o swoich przodkach?
- Czy może lepiej jest żyć dniem dzisiejszym i nie zastanawiać się nad przeszłością i historią?
- Czy można powiedzieć, że naszym obowiązkiem jest pamiętać o przeszłości? A jeśli tak, to czy dotyczy to tylko naszej rodziny? Historii naszej miejscowości? Kraju?
- Czy wracanie pamięcią do pewnych, smutnych wydarzeń z historii nie powoduje tylko uczuć smutku i bezsilności?
- Czy za pamięć o przeszłości odpowiedzialne są pojedyncze osoby, a może głównie instytucje (np. muzea)? Jaka jest ich rola?

Przykładowe odpowiedzi: czymś naturalnym jest gromadzenie wspomnień, zdjęć, filmów o przeszłości. Człowiek od zawsze starał się upamiętnić zarówno swoje dokonania dla potomności, jak i swoich przodków. Od pierwszych lat nauki w szkole zgłębiany historię

swojego kraju – nie tylko z ciekawości, obowiązku szkolnego, ale też dlatego, że jeśli my, nasze dzieci nie będziemy pamiętali o przeszłości, to pewne wydarzenia bezpowrotnie ulegną zapomnieniu. Powrót do trudnych doświadczeń z przeszłości nie ma na celu wywoływania smutku, żalu i bezsilności, ale przede wszystkim zrozumienie przyczyn pewnych zdarzeń historycznych i wyciągnięcie z tego wniosków na przyszłość.

2. Zaprezentowanie roli instytucji Centropa i jej strony internetowej (10 minut na przygotowanie notatek i 10 minut na ich prezentację i omówienie = 20 minut)

Uczniowie samodzielnie otwierają stronę www.centropa.org (na telefonach, tabletach lub laptopach) i w parach poszukują przez kilka minut odpowiedzi na poniższe pytania. W nawiasie podałam przykładowe odpowiedzi.

Następnie kilkoro uczniów odczytuje te odpowiedzi, a reszta klasy może je uzupełnić lub skorygować (w razie potrzeby z pomocą nauczyciela).

- w jakich językach obcych można przeglądać tę stronę?
(węgierski, angielski, polski, niemiecki)
- do kogo może być adresowana?
(dla młodzieży, dorosłych, uczniów i nauczycieli, ale też dla każdego zainteresowanego tematyką życia społeczności żydowskich w Europie i historią)
- kto jest jej twórcą?
(nauczyciele, studenci, pracownicy naukowcy, polskim partnerem jest również Żydowskie Muzeum Galicja)
- czym zajmuje się Centropa?
(<<oferuje multimedialny program edukacyjny przeznaczony dla szkół w Europie, Stanach Zjednoczonych i Izraelu (...) celem jest zachęcanie nauczycieli do nauczania o XX-wiecznej historii Żydów europejskich w sposób interdyscyplinarny i innowacyjny przy pomocy naszych interaktywnych materiałów>>)
- jakie materiały są w niej zamieszczone?
(podać kilka przykładów: jedna para może podać i omówić w kilku zdaniach jeden z materiałów, na forum klasy kilka par może podzielić się swoimi odkryciami, które zainteresowani uczniowie mogą później zgłębić)

3. Wiemy już, jak ważne jest, by pamiętać o pewnych wydarzeniach historycznych, by gromadzić wspomnienia oraz rozumieć pewne przyczyny, skutki wydarzeń.

Wiemy już także, że ważną rolę w gromadzeniu takich wspomnień różnych ludzi (w formie wywiadów, zdjęć, filmów) pełni Centropa.

W drugiej części lekcji poznamy więc konkretną historię człowieka, który dorastał jeszcze w przedwojennej Polsce. Jego historia jest niesamowicie ciekawa, mieszkał w wielu krajach, przeżył czasy wojenne i komunistyczne.

Film: <http://www.centropa.org/node/51703?language=pl>, „Mieczysław Wienryb – Moje Miasto Zamość” (7 minut).

[KONIEC PIERWSZEJ LEKCJI]

4. Nauczyciel dzieli uczniów na kilka grup (najlepiej, by były to grupy 3-4 osobowe). Każda z nich losuje jedno pytanie – wszystkie pytania dotyczą obejrzanego filmu i mają na celu jego głębsze zrozumienie, wyjaśnienie trudniejszych kwestii. Jeśli grup jest więcej, pytania mogą się powtarzać. Jeśli uczniowie mają jeszcze jakieś pytania, nie rozumieją jakiejś kwestii poruszonej w filmie (a nie pojawia się ona w wymienionych niżej pytaniach) – można stworzyć dodatkową grupę poszukującą odpowiedzi na te pytania.

Uczniowie poszukują odpowiedzi w grupach, korzystając z internetowych zasobów – dobrze jednak przypomnieć, by korzystali z nich krytycznie, przejrzyli kilka stron internetowych, zastanowili się również nad wiarygodnością informacji tam zawartych. W przypadku niektórych pytań warto także przejrzeć zasoby grafiki Google.

Następnie tworzą notatki, które zostaną zaprezentowane pozostałym grupom (szukającym odpowiedzi na inne pytania, gdyż każda z grup zajmuje się innym działem tematycznym: kultura, obyczaje itd.).

Czas na opracowanie odpowiedzi: około 10-15 minut.

Pytania do pracy w grupach:

- **KULTURA:** W filmie pada stwierdzenie, że ojciec głównego bohatera był syjonistą. Co to oznacza? Czym zajmowała się wspomniana w filmie syjonistyczna organizacja Ha-Szomer Ha-Cair?
- **HISTORIA:** Co działo się z bohaterem w czasie wojny? Dlaczego nie wszyscy z jego rodziny wyemigrowali? Zanotuj, jak potoczyły się ich losy. Możesz skorzystać także z innych materiałów Centropy poświęconych tej postaci (np. biografia: <http://www.centropa.org/node/93107>)
- **INTERPRETACJA :** Jakie wnioski nasuwają Ci się po obejrzeniu filmu? Czy główny bohater chętnie wraca pamięcią do dawnych czasów, czy raczej woli unikać mówienia o pewnych sprawach? W jakim celu mógł powstać ten krótki film? Kto może być jego docelowym odbiorcą?
- **OBYCZAJE:** Wyjaśnij pojęcia związane z kulturą żydowską, pojawiające się w filmie: pejsy, sztybl, a także zwyczaj zapalania świecy w piątek. Przedstaw te pojęcia w taki sposób, aby były zrozumiałe dla reszty klasy.

5. Ostatnią częścią lekcji jest prezentacja opracowanych materiałów. Każda z grup wychodzi na środek klasy i opowiada reszcie o swoich odkryciach. W razie potrzeby nauczyciel może uzupełniać te wypowiedzi lub je moderować.

Czas przeznaczony na tę część: około 5 minut na jedno zagadnienie.

6. * Jeśli zostanie jeszcze kilka minut czasu po prezentacji odpowiedzi, każdy z uczniów notuje w zeszycie swoją własną, kilkuzdaniową refleksję na temat wniosków nasuwających się po obejrzeniu filmu. Może to stanowić również krótkie zadanie domowe.